

21. 9. 2015

ID: 99048

Insolvence a náhrada škody

Koncepce, podle které musí úspěšný insolvenční dlužník podat vůči insolvenčnímu navrhovateli, jehož insolvenční návrh byl zamítnut, žalobu o náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu v relativně krátké lhůtě (plynoucí z § 147 odst. 4 insolvenčního zákona), někdy i dříve, než skončí nalézací řízení o sporné pohledávce insolvenčního navrhovatele, neklade žádné zvýšené břemeno (v porovnání s insolvenčním navrhovatelem) na osobu (insolvenčního) dlužníka. Prokáže-li se následně v nalézacím řízení, že věřitel (insolvenční navrhovatel) skutečně měl vůči insolvenčnímu dlužníku pohledávku po lhůtě splatnosti v době zahájení insolvenčního řízení i v době, kdy byl insolvenční návrh zamítnut pro nedoložení této pohledávky insolvenčním navrhovatelem, pak se tím staví najisto, že to byl právě (insolvenční) dlužník, který nesplnil povinnost splnit dluh (pohledávku uhradit řádně a včas) a jehož obrana v insolvenčním řízení (že insolvenční navrhovatel vůči němu nemá pohledávku po lhůtě splatnosti) tím byla vyvrácena.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 1962/2013, ze dne 24.6.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce ECDDP s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. J.J., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Mgr. P. K., zastoupenému Mgr. M.V., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 433.300 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 16 C 108/2010, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. ledna 2013, č. j. 64 Co 160/2012-182, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

V řízení o žalobě podané 9. prosince 2010 Obvodní soud pro Prahu 4 uložil žalovanému (Mgr. P. K.) rozsudkem ze dne 22. listopadu 2011, č. j. 16 C 108/2010-104, zaplatit žalobci (ECDDP s. r. o.) do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 420.000 Kč s příslušenstvím tvořeným úrokem z prodlení ve výši 7,75 % za dobu od 4. února 2011 do zaplacení (bod I. výroku), dále uložil žalovanému zaplatit žalobci ve stejné lhůtě částku 5.057,48 Kč (bod II. výroku) a zamítl žalobu v rozsahu, ve které se žalobce domáhal po žalovaném zaplacení částky 10.760 Kč s příslušenstvím tvořeným úrokem z prodlení ve výši 7,75 % za dobu od 4. února 2011 do zaplacení (bod III. výroku) a zaplacení částky 127,27 Kč (bod IV. výroku). Soud rovněž uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 74.241 Kč (bod V. výroku).

Soud po provedeném dokazování vyšel z ustanovení § 147 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), přičemž uzavřel, že:

1/ Co do částky 420.000 Kč s příslušenstvím je žaloba důvodná, jelikož jde o ušlý zisk ze smlouvy ze dne 19. ledna 2010, kterou smluvní strana (společnost MIKANIT) žalobci vypověděla 29. března 2010 (v souladu se smluvními podmínkami) jen proto, že ohledně žalobce bylo zahájeno insolvenční řízení.

2/ Přiznaných 5.057,48 Kč představuje kapitalizovaný úrok z prodlení z částky 435.240 Kč (za dobu od 9. prosince 2010 do 3. února 2011) a zamítnutých 127,27 Kč představuje dále požadovaný kapitalizovaný úrok z prodlení, který částku 5.057,48 Kč přesahuje.

3/ Částka 10.760 Kč (s příslušenstvím) byla požadována na základě argumentace, podle které žalobce vynaložil v insolvenčním řízení náklady na právní zastoupení v celkové výši 26.000 Kč. V

insolvenčním řízení však byla žalobci (dlužníku) přiznána náhrada nákladů řízení ve výši 13.320 Kč a 1.920 Kč (celkem 15.240,- Kč), přičemž požadavek na doplacení rozdílu do částky 26.000 Kč nemá oporu v insolvenčním spisu (žalobce vynaložil náklady na právní zastoupení jen ve výši 15.240 Kč).
4/ Není úkolem soudu v tomto řízení zkoumat správnost usnesení, jímž byl zamítnut insolvenční návrh (zkoumat, zda žalobce byl v úpadku).

5/ Vzhledem k tomu, že řízení o pohledávce, kterou žalovaný jako insolvenční navrhovatel dokládal svou aktivní věcnou legitimaci k podání insolvenčního návrhu, skončilo soudně schváleným smírem na částku 154.104 Kč, nelze z něj bez dalšího usuzovat, že by tvrzení žalovaného ohledně odůvodněného insolvenčního návrhu „muselo být nutně opodstatněné“.

K odvolání žalobce (proti bodům III. a IV. výroku rozsudku) i žalovaného (proti bodům I., II. a V. výroku rozsudku) Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujících výrocích o věci samé tak, že žalobu o zaplacení částek 420.000 Kč s příslušenstvím a 5.057,48 Kč zamítl; jinak rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (první výrok). Dále odvolací soud uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů řízení částku 135.401,40 Kč, do 3 dnů od právní moci rozsudku, k rukám zástupce žalovaného (druhý výrok).

Odvolací soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1/ Usnesením ze dne 19. srpna 2010, sp. zn. MSPH 94 INS 912/2010, zamítl Městský soud v Praze (dále též „insolvenční soud“) insolvenční návrh ze dne 2. února 2010, jímž se žalovaný (coby insolvenční navrhovatel) domáhal zjištění úpadku žalobce (coby dlužníka). Dále insolvenční soud uložil insolvenčnímu navrhovateli zaplatit dlužníku na náhradě nákladů insolvenčního řízení částku 13.320 Kč.

2/ Insolvenční návrh byl zamítnut proto, že tvrzená pohledávka ve výši 308.686 Kč, kterou insolvenční navrhovatel dokládal svou aktivní věcnou legitimaci k podání insolvenčního návrhu, je předmětem sporu vedeného (mezi týmiž účastníky) u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 25 Cm 75/2010 (insolvenční soud ji proto neměl za doloženou).

3/ K odvolání insolvenčního navrhovatele, které směřovalo jen proti výroku o nákladech řízení, Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 10. ledna 2011, č. j. MSPH 94 INS 912/2010, 2 VSPH 941/2010-A-42, které nabylo právní moci dne 27. ledna 2011, potvrdil v napadeném rozsahu usnesení insolvenčního soudu.

4/ Žalobou podanou 31. července 2009 se žalovaný (jako žalobce) domáhal vůči žalobci (coby žalovanému) ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 25 Cm 75/2010 zaplacení částky 308.207,22 Kč. Žalobce se v tomto řízení (jako žalovaný) bránil in eventum námitkou započtení části svých pohledávek vůči žalovanému (tamějšímu žalobci) v tvrzené výši 481.361,62 Kč (jejichž existenci žalovaný coby žalobce popíral).

5/ Usnesením ze dne 22. října 2010, č. j. 25 Cm 75/2010-74 (které nabylo právní moci 1. listopadu 2010), schválil Městský soud v Praze smír, v němž se žalobce (tam žalovaný) zavázal zaplatit žalovanému (tam žalobci) částku 154.104 Kč.

6/ Usnesení o schválení smíru je odůvodněno tím, že žalovaný (v postavení žalobce) na základě smlouvy o poradenské činnosti z 1. června 2008 poskytoval žalobci (tamějšímu žalovanému) poradenské služby za odměnu 60.000 Kč, která mu nebyla vyplacena za duben 2009, a za květen 2009 (aliquotní částí ve výši 8.000 Kč). Dále žalovanému (tamějšímu žalobci) nebyly proplaceny (vyjma částky 25.000 Kč) pracovní cesty v žalované výši a nebylo mu zaplacené sjednané odstupné ve výši 200.000 Kč dle dohody o ukončení smlouvy o poradenské činnosti ze dne 4. května 2009. Přiznáním částky 154.104 Kč byla vyřešena procesní obrana žalobce (tamějšího žalovaného) ve vztahu k placení daní a odvodům sociálního a zdravotního pojistného a škody, kterou měl žalovaný (tam žalobce) způsobit v podobě ušlého zisku za dočasnou ztrátu klienta.

Na tomto základě odvolací soud - vycházející z ustanovení § 147 insolvenčního zákona a opíraje se o

závěry, jež k výkladu tohoto ustanovení podal Nejvyšší soud v usnesení ze dne 12. července 2012, „sp. zn.“ (správně „sen. zn.“) 29 NSČR 15/2010 [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 10/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 10/2013“), které je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu] - uzavřel, že:

- 1/ Po zamítnutí insolvenčního návrhu byla prokázána existence pohledávky uplatněné žalovaným v rámci insolvenčního návrhu.
- 2/ Skutečnost, že podle soudního smíru mělo být žalovanému uhrazeno pouze 154.104 Kč, nemá vliv na závěr, že v době zamítnutí insolvenčního návrhu měl žalovaný proti žalobci existující pohledávku.
- 3/ Jestliže v nalézacím řízení vedeném u Městského soudu v Praze byl schválen soudní smír, pak nelze přisvědčit námitce žalobce, že pohledávka žalovaného zanikla jednostranným započtením. Nalézací soud se způsobilostí tvrzených (k započtení uplatněných) pohledávek žalobce, přípustností započtení nebo splatností těchto pohledávek meritorně nezabýval a s ohledem na ekonomiku řízení ponechal kompenzační dohodu na vůli stran, která vyústila v uzavření smíru. Odtud odvolací soud dovozuje, že žalovaný prokázal, že v době zamítnutí insolvenčního návrhu existovala jeho splatná pohledávka vůči žalobci. Tím se ubránil (vyvinil) uplatněnému nároku na náhradu škody podle § 147 insolvenčního zákona.
- 4/ Vzhledem k tomu, že žaloba nebyla co do základu po právu, nezabýval se odvolací soud dalšími odvolacími námitkami obou odvolatelů.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), s tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Odvolacímu soudu dovolatel vytýká, že na věc nesprávně aplikoval R 10/2013. Zdůrazňuje, že (jak uvedl i dříve) insolvenční návrh žalovaného byl zamítnut proto, že „není v řízení prokázáno, že navrhovatel má proti dlužníkovi splatnou pohledávku a naopak je zřejmé, že pohledávka navrhovatele vůči dlužníkovi je sporná, když je o ní vedeno sporné nalézací soudní řízení. Nelze tedy k insolvenčnímu návrhu osvědčit, že navrhovatel má proti dlužníkovi splatnou pohledávku. Podle § 143 odst. 2, věta první insolvenčního zákona soud v takovém případě insolvenční návrh zamítne“. R 10/2013 sice též bylo vydáno ve věci týkající se zamítnutí insolvenčního návrhu, meritorně však řešilo pouze otázku výkladu pojmů „doložit“ a „osvědčit“ splatnou pohledávku, nikoli otázku náhrady škody insolvenčním navrhovatelem, jehož insolvenční návrh byl zamítnut.

K otázce „viny“ insolvenčního navrhovatele a jeho (ne)úspěchu v případném řízení vedeném proti němu o náhradu škody dle ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona se Nejvyšší soud v R 10/2013 vyjadřuje pouze okrajově (k jedné z podpůrných námitek tamějšího dovolatele), takže z tohoto rozhodnutí lze - podle dovolatele - vycházet pouze ohledně jeho závěrů k otázce „doložení“ a „osvědčení“ splatné pohledávky.

Zejména proto je totiž otázkou, jak by Nejvyšší soud řešil vzájemný vztah ustanovení § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona („vinu“ insolvenčního navrhovatele na zamítnutí insolvenčního návrhu) v řízení, které by se „těchto otázek“ týkalo meritorně. Nejvyšším soudem naznačovaný možný přístup k řešení těchto otázek by totiž byl „v příkrém rozporu s dosavadní insolvenční literaturou“, dle níž z hlediska prvků v § 147 insolvenčního zákona vymezeného odpovědnostního vztahu platí, že povinným (nositelem odpovědnosti) je věřitel, který podal dotčený insolvenční návrh.

Věřitel, který podal insolvenční návrh, odpovídá za škodu nebo újmu vzniklou zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v průběhu řízení. Zamítnutí insolvenčního návrhu je

předpokladem vzniku odpovědnosti. Na rozdíl od odpovědnosti v případě odmítnutí insolvenčního návrhu nebo zastavení řízení o něm dle ustanovení § 147 odst. 1 insolvenčního zákona není u skutkové podstaty dle ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona výslovně zakotvena podmínka zavinění (insolvenčního) navrhovatele ve vztahu k zamítnutí.

Skutečnost, že řešení těchto otázek nebylo v R 10/2013 meritorním, nasvědčuje i tomu, že Nejvyšší soud nezvažoval všechny konsekvence nastíněného přístupu. Jestliže Nejvyšší soud v R 10/2013 uzavírá, že „je věcí insolvenčního navrhovatele a jde mu k tíži, aby si zvážil před podáním insolvenčního návrhu, zda i bez důkazních prostředků, jejichž prováděním by insolvenční soud nahrazoval nalézací řízení o pohledávce, bude schopen doložit po skutkové stránce svou pohledávku vůči dlužníku v insolvenčním řízení“, pak by těžko v případě meritorního řešení problematiky náhrady škody požadované v důsledku zamítnutí insolvenčního návrhu pro neosvědčení existence splatné pohledávky mohl připustit, aby soud v řízení o náhradu škody mohl vycházet stran existence splatné pohledávky z jiných skutečností, než z jakých mohl vycházet insolvenční soud. V zásadě by tak došlo k popření jeho meritorních závěrů citovaných v předchozí větě, stejně jako by došlo k praktickému znemožnění aplikace ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona a k nepřijatelnému a zákonem nepředvídanému přezkumu rozhodnutí insolvenčních soudů o zamítnutí insolvenčního návrhu z důvodu neosvědčení existence splatné pohledávky insolvenčního navrhovatele v následném řízení o náhradu škody.

Vzhledem k tomu, že úspěšný insolvenční dlužník může žalobu o náhradu škody vůči neúspěšnému insolvenčnímu navrhovateli podat pouze ve stanovené zákonné lhůtě [která však není vázána na vydání pravomocného rozhodnutí soudu o (ne)existenci splatné pohledávky, jež bude v takových případech pravidelně následovat po ukončení insolvenčního řízení pro neosvědčení existence splatné pohledávky], dostal by se úspěšný insolvenční dlužník do situace, kdy bude nucen podat žalobu o náhradu škody ještě dříve, než bude mít na jisto zodpovězenou otázku (ne)existence splatné pohledávky insolvenčního navrhovatele, tedy do situace, kdy bude nejen poškozen neoprávněně podaným insolvenčním návrhem, ale navíc bude nucen hradit insolvenčnímu navrhovateli náhradu nákladů řízení, jestliže s žalobou o náhradu škody nakonec neuspěje proto, že pohledávka bude insolvenčnímu navrhovateli přiznána.

Veškeré negativní důsledky by tak dopadly pouze na insolvenčního dlužníka a zcela by bylo odhlédnuto od skutečnosti, že to byl právě insolvenční navrhovatel, kdo uplatnil svou pohledávku (byť byla následně v nalézacím řízení shledána oprávněnou) v insolvenčním řízení neoprávněně, neboť v době zahájení a vedení insolvenčního řízení nemohl existenci své splatné pohledávky osvědčit (což musel při jeho zahájení vědět), insolvenční řízení tedy zahájil předčasně a sám tak způsobil jeho zastavení. Dle názoru dovolatele by interpretace, kterou zvolil odvolací soud, vedla ke značnému znevýhodnění úspěšných insolvenčních dlužníků a značně by oslabilo sankcionování šikanózních insolvenčních návrhů, což jistě nebylo úmyslem zákonodárce.

V předmětném případě je situace o to absurdnější (pokračuje dovolatel), že nalézací řízení ohledně pohledávky insolvenčního navrhovatele (žalovaného) bylo ukončeno smírem. Dovolatel míní, že uzavření smíru nevypovídá o tom, že sporná pohledávka skutečně existovala, nýbrž pouze o tom, že strany sporu byly schopny a ochotny za cenu oboustranných ústupků uzavřít dohodu. V soudním řízení tedy nedošlo k meritornímu posouzení (ne)existence a výše pohledávky. Soud se omezil na konstatování provedených důkazů (aniž z nich učinil závěr, na jehož základě by ve věci rozhodl) a na posouzení, zda je možné účastníky navržený smír schválit. Tomu podle dovolatele odpovídá též odůvodnění usnesení o schválení smíru (jež v dovolání cituje).

I kdyby tedy dovolatel připustil možnost zabývat se v řízení o náhradu škody výsledkem nalézacího řízení stran pohledávky, pro niž bylo zahájeno „zastavené insolvenční řízení“ a která nebyla v insolvenčním řízení osvědčena, pak by v předmětné věci měla být nejprve skutečně posouzena

existence a oprávněnost sporné pohledávky bez ohledu na znění uzavřeného smíru. V takové situaci by však odvolací soud neměl přehlédnout, že dovolatel učinil podáním ze dne 26. ledna 2010 úkon směřující k započtení svých pohledávek proti žalobou uplatněné pohledávce. V onom podání vyčíslil dovolatel pohledávky z titulu skutečné škody ve výši 31.361,62 Kč a ušlého zisku ve výši 450.000 Kč (jež vznikly v důsledku porušení povinností žalovaného). Pohledávka žalovaného činila 308.207,22 Kč s příslušenstvím a dovolatel takto uplatnil k započtení pohledávku v celkové výši 481.361,62 Kč. Žalovaný přitom podal insolvenční návrh 2. února 2010, tedy až poté, kdy žalobce v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 25 Cm 75/2010 uplatnil námitku započtení. Žalovanému tedy ke dni podání insolvenčního návrhu muselo a mohlo být známo, že nemá za žalobcem splatnou pohledávku, neboť jeho pohledávka zanikla započtením.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. (pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.), když napadené rozhodnutí je rozhodnutím odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí a závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla beze zbytku vyřešena, totiž na posouzení těch (níže rozebraných) aspektů výkladu § 147 insolvenčního zákona, které R 10/2013 nezodpovědělo a dále na posouzení povahy soudem schváleného smíru v tom směru, zda jeho obsah potvrzuje existenci pohledávky žalovaného uplatněné v soudním řízení, jež bylo ukončeno smírem.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 147 insolvenčního zákona, jestliže řízení o insolvenčním návrhu věřitele bylo zastaveno nebo insolvenční návrh byl odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele, má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel proti insolvenčnímu navrhovateli právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Jde-li o odpovědnost vůči dlužníku, má se v pochybnostech za to, že insolvenční navrhovatel zastavení insolvenčního řízení nebo odmítnutí insolvenčního návrhu zavinil (odstavec 1). Právo na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel také tehdy, byl-li insolvenční návrh zamítnut; to neplatí, jestliže insolvenční návrh byl zamítnut proto, že dlužník po jeho podání splnil závazky, které osvědčovaly jeho úpadek, nebo proto, že se s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění těchto závazků, anebo z důvodu uvedeného v § 143 odst. 3 (odstavec 2). Je-li insolvenčním navrhovatelem právnická osoba, ručí za splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 společně a nerozdílně členové jeho statutárního orgánu, ledaže prokáží, že bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informovali insolvenční soud o tom, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo o tom, že není splněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku (odstavec 3). Žalobu podle odstavců 1 až 3 musí dlužník podat nejpozději do 3 měsíců ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí, jímž se končí řízení o insolvenčním návrhu, a jiný dlužníkův věřitel nejpozději do 3 měsíců od zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku; o žalobě však nelze rozhodnout před právní mocí tohoto rozhodnutí. Nejde o incidenční spor (odstavec 4). Nebyla-li včas podána žaloba podle odstavců 1 a 2,

právo dlužníka na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 tím zaniká. Nebyla-li včas podána žaloba podle odstavce 3, právo dlužníka domáhat se splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 podle odstavce 3 tím zaniká (odstavec 5).

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení insolvenčního zákona jak v době, kdy insolvenční soud zamítl insolvenční návrh (19. srpna 2010) a kdy dovolatel podal žalobu v této věci (9. prosince 2010), tak v době, kdy odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu o zamítnutí insolvenčního návrhu (10. ledna 2011) a kdy jeho usnesení nabylo právní moci (27. ledna 2011).

Výkladem ustanovení § 147 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) se Nejvyšší soud zabýval již v R 10/2013 (na jehož závěrech nevidí důvod cokoli měnit ani pro poměry dané věci), v němž mimo jiné uzavřel, že:

1/ Dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel má ve smyslu ustanovení § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu také vůči insolvenčnímu navrhovateli, jehož insolvenční návrh zamítl insolvenční soud jen proto, že nedoložil svou splatnou pohledávku proti dlužníku (§ 105 insolvenčního zákona).

2/ Insolvenční navrhovatel, jehož odpovědnost za škodu nebo jinou újmu vzniklou zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu je dovozována jen proto, že coby důvod zamítnutí insolvenčního návrhu v insolvenčním řízení vyšlo najevo, že sporné skutečnosti týkající se jeho pohledávky nebude možné osvědčit pouze listinami a provedením věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazů, by insolvenční soud nahrazoval sporné řízení o pohledávce, se této odpovědnosti zproští, jestliže prokáže, že v době zamítnutí insolvenčního návrhu jeho splatná pohledávka proti dlužníku po právu existovala.

3/ Ustanovení § 147 odst. 1 insolvenčního zákona koncipuje odpovědnost věřitele - insolvenčního navrhovatele za škodu nebo jinou újmu vzniklou zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu pro případ, že řízení o insolvenčním návrhu bylo zastaveno nebo insolvenční návrh byl odmítnut jeho „vinou“. Týž předpoklad „viny“ věřitele - insolvenčního navrhovatele plyne z ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona při zamítnutí insolvenčního návrhu (prostřednictvím odkazu na odstavec 1). V případech uvedených v § 147 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona jde (i bez výslovného zdůraznění „viny“ věřitele - insolvenčního navrhovatele v § 147 odst. 1 insolvenčního zákona) o obecnou občanskoprávní odpovědnost za škodu založenou na presumpci zavinění (srov. § 420 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku).

Dovolatel zpochybňuje uplatnitelnost těchto závěrů ve své věci argumentem, že nosnou částí R 10/2013 byl pouze výklad pojmů „doložit“ a „osvědčit“ splatnou pohledávku; řešení otázky náhrady škody insolvenčním navrhovatelem, jehož insolvenční návrh byl zamítnut, měl v R 10/2013 za druhotné („okrajové“). Potud se ovšem dovolatel mýlí; o tom, jaký význam přisuzoval Nejvyšší soud v R 10/2013 řešení otázek souvisejících s výkladem § 147 insolvenčního zákona, svědčí skutečnost, že právní větu, se kterou bylo R 10/2013 uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, tvoří právě závěry k § 147 insolvenčního zákona, citované výše pod body 1/ a 2/.

K argumentu dovolatele, že na rozdíl od odpovědnosti v případě odmítnutí insolvenčního návrhu nebo zastavení řízení o něm dle ustanovení § 147 odst. 1 insolvenčního zákona není u skutkové podstaty dle ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona výslovně zakotvena podmínka zavinění (insolvenčního) navrhovatele ve vztahu k zamítnutí, Nejvyšší soud poukazuje na závěr obsažený již v R 10/2013 (citovaný výše pod bodem 3/), z něž plyne, že předpoklad „viny“ věřitele - insolvenčního navrhovatele plyne z ustanovení § 147 odst. 2 insolvenčního zákona při zamítnutí insolvenčního návrhu prostřednictvím odkazu na § 147 odst. 1 insolvenčního zákona). Také potud tedy není dovolání důvodné.

Nad rámec toho, co bylo řečeno v R 10/2013, zbývá dodat k výkladu § 147 insolvenčního zákona (v reakci na dovolací výhrady), že koncepce, podle které musí úspěšný insolvenční dlužník podat vůči insolvenčnímu navrhovateli, jehož insolvenční návrh byl zamítnut, žalobu o náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu v relativně krátké lhůtě (plynoucí z § 147 odst. 4 insolvenčního zákona), někdy i dříve, než skončí nalézací řízení o sporné pohledávce insolvenčního navrhovatele, dozajista neklade (ve spojení se závěry obsaženými v R 10/2013) žádné zvýšené břemeno (v porovnání s insolvenčním navrhovatelem) na osobu (insolvenčního) dlužníka. Prokáže-li se (totiž) následně v nalézacím řízení, že věřitel (insolvenční navrhovatel) skutečně měl vůči (insolvenčnímu) dlužníku pohledávku po lhůtě splatnosti v době zahájení insolvenčního řízení i v době, kdy byl insolvenční návrh zamítnut pro nedoložení této pohledávky insolvenčním navrhovatelem, pak se tím staví najisto, že to byl právě (insolvenční) dlužník, který nesplnil povinnost splnit dluh (pohledávku uhradit řádně a včas) a jehož obrana v insolvenčním řízení (že insolvenční navrhovatel vůči němu nemá pohledávku po lhůtě splatnosti) tím byla vyvrácena. Také potud tedy dovolání není opodstatněné.

Zbývá vypořádat se s tvrzením dovolatele, že soudně schválený smír, jehož prostřednictvím se zavázal zaplatit žalovanému (tam žalobci) ve sporu o úhradu pohledávky (ve výši 308.207, 22 Kč) uplatňované vůči němu i v insolvenčním řízení částku 154.104 Kč, není způsobilým podkladem pro závěr, že žalovaný (insolvenční navrhovatel) měl vůči němu pohledávku po lhůtě splatnosti (ze stejného titulu) i v průběhu insolvenčního řízení.

Podle ustanovení § 99 o. s. ř. (ve znění účinném v době schválení předmětného smíru, tj. k 22. říjnu 2010), připouští-li to povaha věci, mohou účastníci skončit řízení soudním smírem. Soud usiluje o smír mezi účastníky; při pokusu o smír předseda senátu zejména s účastníky probere věc, upozorní je na právní úpravu a na stanoviska Nejvyššího soudu a rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek týkající se věci a podle okolností případu jim doporučí možnosti smírného vyřešení sporu (odstavec 1). Soud rozhodne o tom, zda smír schvaluje; neschválí jej, je-li v rozporu s právními předpisy. V takovém případě soud po právní moci usnesení pokračuje v řízení (odstavec 2). Schválený smír má účinky pravomocného rozsudku. Rozsudkem však může soud zrušit usnesení o schválení smíru, je-li smír podle hmotného práva neplatný. Návrh lze podat do tří let od právní moci usnesení o schválení smíru (odstavec 3).

Již ve Stanovisku občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSR z 11. listopadu 1986, Cpj 44/86, uveřejněném pod číslem 16/1987 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 16/1987“), Nejvyšší soud uzavřel, že:

1/ Obsahem přípustného smíru je dohoda, kterou se upravují hmotněprávní vztahy, jež jsou předmětem řízení; nelze vyloučit, aby byly upraveny i jiné vztahy, než ty, které jsou vymezeny předmětem řízení, neboť je tu podmínkou přípustnosti smíru, aby povaha věci uzavření smíru připouštěla. Jestliže smír svým obsahem upravuje vztahy nad rámec dosavadního předmětu řízení, jde o smír přípustný, neboť tu jde o dispozici návrhem a schválením smíru připouští soud i tuto dispozici. Smír jako dohoda účastníků, u níž se předpokládá existence nejistých, neurčitých nebo sporných práv, je narovnáním, popřípadě dohodou o vzdání se práva.

2/ Smír může svým obsahem překročit rámec předmětu řízení; vždy však z něho musí být patrné, jak byly vypořádány nároky, které byly předmětem řízení.

Na základě závěrů obsažených v R 16/1987, z něž rozhodovací praxe soudů i nadále vychází (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2009, sp. zn. 22 Cdo 5170/2007 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2015, sp. zn. 29 Cdo 2734/2013), a na základě skutkových závěrů odvolacího soudu o obsahu soudem schváleného smíru [jehož předmětem byla pohledávka insolvenčního navrhovatele ve výši 308.207, 22 Kč (tam žalobce, zde žalovaného) proti které uplatňoval (insolvenční) dlužník (tam žalovaný, zde žalobce) k započtení pohledávky ve výši

481.361,62 Kč] nemá ani Nejvyšší soud žádných pochyb o tom, že v rozsahu částky, k jejíž úhradě se dovolatel ve smíru zavázal (154.104 Kč) existovala pohledávka insolvenčního navrhovatele vůči (insolvenčnímu) dlužníku po lhůtě splatnosti i v době, po kterou probíhalo insolvenční řízení. Tento závěr vede ke konečnému posouzení podaného dovolání jako nedůvodného.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)